

A
B
C
D
E

Direktören

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

2005-01-21

Handläggare: Anders Eriksson, 08-508 430 22

Till länsstyrelsen i
Stockholms län

FORTSÄTTNINGSAKTSÖKAN AVSEENDE
UTVECKLINGSBIDRAG TILL FÖRE-
BYGGANDE ARBETE I STOCKHOLMS
STAD 2005

Bakgrund

I februari 2001 beslutade regeringen om en nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador. Enligt beslutet skulle de medel som avsattes för det lokala arbetet i landet i första hand utnyttjas som ett stöd för att utveckla ett samordnat, långsiktigt förebyggande

arbete, exempelvis genom att anställa lokala samordnare. Länsstyrelserna uppdrogs att fördela medlen lokalt efter ansökan från kommunerna. Ett villkor för ansökan var att kommunen själv sköt till motsvarande medel.

Stockholms stad har, efter ansökningar 01-08-10, 01-11-19, 02-01-28, 03-03-15, 03-09-26 och 04-02-27 av länsstyrelsen beviljats utvecklingsmedel för anställning av samordnare i samtliga 18 stadsdelsområden i Stockholm under åren 2002, 2003 samt 2004. Socialtjänstnämnden har skjutit till motsvarande medel i egeninsats. Föreliggande ansökan avser en direkt fortsättning och utveckling av det arbete som Stockholm redan tilldelats utvecklingsbidrag för. Därför hänvisas även till tidigare insända underlag och rapporter.

Verksamhet sedan förra ansökan

Centralt

- En avgörande viktig punkt som har inträffat är att Stockholms kommunfullmäktige 04-12-14 antog det nya STAN-programmet (Stockholms Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program). Det innebär att staden nu fått ett uppdaterat styrdokument för bland annat det förebyggande arbetet. Se bilaga 4.
- Precens fungerar som den stadscentrala resursen för samordnarna vad gäller utbildning, handledning samt annat stöd i utvecklandet av samordnarrollen. Under året har detta arbete fortsatt med speciellt fokus på föräldrakampanjen och drogvaneeundersökningen.
- Hösten 2004 arrangerade Precens två uppstarts dagar för stadens samordnare.
- Precens är drivande i att ta fram ett pedagogiskt instrument för att arbeta med risk- och skyddsfaktor i Vantörs stadsdel. Instrumentet vänder sig först och främst till verksamheter som arbetar med barn och ungdomar för att visa deras roll i det förebyggande arbetet.
- I samarbete med Örebro universitet har Precens initierat ett försöksarbete som innebär utbildning för skolans personal i ett mycket lovande program riktat till föräldrar.
- Precens bedriver i samarbete med MOB (Mobilisering mot narkotika) ett skolutvecklingsprojekt i fem av stadens skolor.
- Utbildningar i folköls- och tobakstillsyn har genomförts löpande. Dessa utbildningar kommer att fortgå även under år 2005.
- Under hösten presenterades de första resultaten från Stockholms stads stora drogvaneeundersökning (Stockholmsenkäten), som genomförs vartannat år. Undersökningar av stockholmselevernars situation i skolan och deras användning av alkohol,

narkotika och tobak har genomförts sedan år 1972. Metoden är att en enkät ställs till Stockholms samtliga elever i årskurs 9 samt i gymnasiets årskurs 2. Undersökningen är troligen Sveriges mest omfattande attitydundersökning om ungdomars inställning till droger och andra riskbeteenden och innefattar svar från mer än 18 000 ungdomar, varav 10 000 kommer från Stockholms stad. Resultaten visade på en nedgång i alkoholkonsumtionen med 25 procent och en nedgång i narkotikakonsumtionen med 20 procent, sett över hela staden. Det finns även oroande tecken; i vissa stadsdelsområden är konsumtionen oroväckande hög och konsumtionsminskningen är inte lika stor hos flickorna som hos pojkarna.

- Föräldrakampanjen genomfördes för femte året i rad under våren 2004. Sexton av länets kranskommuner deltog dessutom i årets mediainsats.
- Precens fortsätter att medverka i den länssamarbetsgrupp som länsstyrelsen i Stockholms län tagit initiativ till.
- Handledning i form av Reflekterande Team erbjuds alla samordnare och flera grupper är nu igång parallellt.
- Samordnarna samlas på Precens en halvdag per månad. Då tar vi upp gemensamma frågeställningar, information, m.m.
- Samordnarna och Precens personal arbetar också i olika temagrupper, där fördjupning sker inom viktiga områden. För närvarande är sju områden aktuella; exempelvis Tillsyn, Handlingsprogram och Media.
- Precens har tillsammans med CADP (numera Centrum för folkhälsa) fortsatt arbetet med att bedriva fortbildning för stadens och länskommunernas samordnare. Från och med år 2003 har fortbildningen bestått av fyra heldagsseminarier per termin. Denna kompetenshöjande insats fortsätter även under år 2005.
- Precens erbjöd samordnarna en utbildning i presentationsteknik/retorik omfattande tre halvdagar under våren 2004.
- Precens har under året utbildat ett stort antal enhetschefer inom staden i alkohol- och drogfrågor på arbetsplatsen. Detta har skett i samarbete med PPA (Personalpolitiska avdelningen) och Kompetensfonden. Dessa utbildningar skall ses som ett sätt att bredda arbetet dels med STAN-programmet, dels att staden nu även börjar arbeta med andra än barn och ungdomar. Utbildningarna fortsätter under våren 2005.
- Precens och samordnarnas verksamhet följs fortlöpande av ESAPP-projektet. (Evaluering av Stockholms stads Alkohol Preventiva Program, som genomförs av forskare vid Karolinska Institutet, Institutionen för folkhälsovetenskap och Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning, SoRAD.)

Lokalt i stadsdelsområdena

- Det huvudsakliga praktiska förebyggande arbetet bedrivs ute i stadsdelsförvaltningarna. Redovisningar av det lokala arbetet finns i bilagorna 1 och 2.

Ekonomi

Samordnartjänsterna (18 heltids) kostar åtta miljoner kronor på helårsbasis. Därför anslår staden ytterligare fyra miljoner kronor för 2005 för denna del då det i enlighet med direktiven för Nationella handlingsplanens medel förväntas att 50 procent kommer från sökande kommun. (Se även bilaga 3)

Prioriterade områden

I inbjudan att ansöka om utvecklingsmedel till förebyggande insatser skriver Länsstyrelsen:

Prioriterade områden är som tidigare anställning av samordnare, kartläggning och dokumentation, framtagande av ett samordnat alkohol- och narkotikapolitiskt handlingsprogram. När kommunen har en samordning kan det inom ramen för denna finnas utrymme för mer avgränsade insatser. Bidrag kan då även utgå till förebyggande insatser inom skolan, fritidssektorn, primärvården samt olika insatser för riskgrupper. Insatserna kan även ske i samverkan med andra verksamheter och frivilligorganisationer.

Utbildningsinsatser riktade mot restaurangpersonal i ansvarsfull alkoholservice är ett prioriterat område. Länsstyrelsen kommer även att prioritera insatser som rör flickors, pojkars, kvinnors eller mäns särskilda behov.

Länsstyrelsen vill genom bidraget uppmuntra kommuner att utöka målgruppen för de förebyggande insatserna till att i större utsträckning omfatta även den vuxna delen av befolkningen.

Det är därför här på sin plats att redovisa Stockholms samlade ekonomiska insatser på detta område och den arbetsfas som staden är inne i.

Staden satsar årligen centralt ca 20 miljoner kronor på det förebyggande arbetet. Detta kan delas upp i en allmänt förebyggande del och en specifik del.

Allmänt för det förebyggande arbetet

- Staden har sedan millennieskiftet byggt upp ett resurs- och kompetenscentrum – Preventioncentrum Stockholm – Precens med drygt 20 personal. Precens arbetar på en mängd olika områden när det gäller primär- och sekundärprevention. Precens' arbetsenhet på Industrigatan omfattar sex personal och här är arbetet helt fokuserat på primär drog- och brottsprevention.
- Staden genomför vartannat år den s.k. Stockholmsenkäten som är ett stort och unikt forskningsmaterial avseende drogvänor samt risk- och skyddsfaktorer bland årskurs nio och år två på gymnasiet. Genom samarbete med allt fler kranskommuner i Stockholms län breddas forskningsbasen ytterligare.
- Staden genomför årligen mediainsatser riktade till stadens tonårsföräldrar. Även här ser vi ett ökat intresse och deltagande från länets övriga kommuner.
- STAN-programmet, se nedan.

Specifikt för satsningen på samordnare

- Det är viktigt att betona att ovanstående punkter integrerar och stöder den specifika satsning som gjorts på samordnarna, vilket staden erhållit utvecklingsmedel för.
- Staden har satsat fyra miljoner kronor per år till samordnarnas löner.
- En utvecklingsledare har helt avdelats för att inrikta sig på att vara resurs för samordnarna.
- Övrig personal på Precens ägnar också samordnarna stor uppmärksamhet och tid. I och med att vi kan samla så många samordnare i Stockholm genereras kunskap som är unik för landet.

ABCDE

- Socialtjänstförvaltningen har dessutom satsat på kompetensutveckling för samordnarna i form av uppdragsutbildningar i samarbete med universitet. Det har dels varit Preventionsvetenskap (20 poäng, Örebro universitet) och dels Kriminologi (10 poäng, Stockholms universitet) som erbjudits samordnarna. Precens har börjat projektera för en utbildning (10 poäng) i folkhälsovetenskap som är tänkt att starta hösten 2005.
- Under våren erbjöds samordnarna en kurs i presentationsteknik/retorik för att stärkas i sin utåtriktade roll.
- Ett samarbete har inletts med Kompetensfonden för att kunna ge breddad och fördjupad utbildning i dessa frågor ute i stadsdelarna, något Precens bedömer behövs för att det nya programmet skall kunna genomföras på ett professionellt sätt.
- Parallellt med ovanstående pågår ett aktivt arbete med att stärka det lokala brottsförebyggande arbetet. Ett brottsförebyggande program är under utarbetande.

Nästa steg

Första steget i att ge Stockholm en ny, professionell, organisation för det förebyggande arbetet såväl centralt som lokalt har varit att dels etablera Precens och dels att få samordnare på plats i stadsdelarna. Detta har staden uppnått och dessutom har det satsats avsevärda kringresurser för att backa upp denna satsning.

Nästa steg i utvecklingen kan sammanfattas i följande punkter.

- Att med stöd av STAN-programmet fördjupa och förstärka det lokala stadsdelsvisa förebyggande arbetet samt att etablera fler verksamheter som inte är av tillfällighetskaraktär. Precens och samordnarna har redan påbörjat detta, men det behövs fortsatta satsningar för att på djupet förankra det förebyggande arbetet i stadsdelarna.
- Att säkra samordnarnas tjänster under året så att permanentningen av tjänsterna underlättas i stadsdelsområdena.
- Precens och samordnarna kommer att på olika sätt medverka i ett stort antal seminarier kring STAN-programmet som ett led i att implementera detta.
- Utveckla preventionstänkandet till att omfatta även andra ålderskategorier än barn och ungdom.

Avslutningsvis

Att bygga upp ett förankrat, strukturellt förebyggande arbete i en stad av Stockholms storlek och komplexitet tar avsevärd tid. Den satsning som startade i Stockholm år 2000 och sedan accelererade i och med anställandet av samordnare i stadsdelarna år 2002 behöver konsolideras och utvecklas.

Till att börja med behöver anställningen av samordnarna tryggas året ut. Att det finns förebyggande samordnare ute i stadsdelsområdena är mycket viktigt för att överhuvudtaget kunna implementera STAN-programmet. Alla stadsdelsförvaltningar har inte tillsvidareanställda samordnare utan systemet är fortfarande skört och under uppbyggnad. En avsikt i samband med implementeringen av STAN-programmet är att samordnartjänsterna skall permanentas i alla stadsdelsområden. Några stadsdelsförvaltningar har hört av sig till Precens för inledande samtal om hur STAN-programmet kan utvecklas lokalt. I dessa samtal medverkar självklart även samordnaren som här ges en nyckelroll i det fortsatta arbetet. Här kan det bli aktuellt med en uppdatering av befintliga kartläggningar och preventions-samordnaren fyller här en viktig roll i att påtala exempelvis olika gruppers behov och nöd-

ABCDE

vändigheten av speciella, tidigare eftersatta, satsningar. Även om staden prioriterar barn och ungdomar, är det viktigt att notera att STAN-programmet omfattar alla ålderskategorier

Ansökan

Stockholms stad ansöker om fyra miljoner kronor inom ramen för Nationella handlingsplanens medel avseende 2005.

Dag Helin

/Peter Carlsten

Bilagor:

1. Sammanställning av rapporter från stadsdelarna avseende verksamhet 2004.
2. Sammanställning av svar från stadsdelsnämnderna avseende 2004.
3. Ekonomisk sammanställning.
4. STAN-programmet.